ամեն տեսակ հիմնարկութեան, պարտաւոր է մի վկայաթղթի հետ սեփականութեան իրաւունքի մասին տալ տանտիրոջը կամ կառավարչին սպիտակ թերթիկների վրա այդ թերթիկների մէջ պահանջած բոլոր տեղեկութիւնները։

Այդ տեղեկութիւնները հասցէի թերթիկների մէջ գրելուց յետոյ տան տէրերը առաջ քան թէ նրանց ուղարկեն պօլիցիական բաժինը, պարտաւոր են բոլորը արձանագրել տնային մատեանի մէջ։

§ 11. Երբ մի հիմնարկութիւն տեղափոխւում է մի տանից միւս տուն մի և նոյն պօլիցիական բաժնի սահմաններում, պէտք է ձեռնարկվել նոյն կանոններով, որոնք սահմանված են մասնաւոր անձանց տեղափոխման համար։

§ 12. Երբ մի հիմնարկութիւն տեղափոխւում է քաղաքի մի բաժնից մի այլ բաժին, պէտք է ձեռնարկվել նոյն կանոններով, որոնք սահմանված են այդ դէպքում մասնաւոր անձանց համար։

§ 13. Եթէ հիմնարկութեան տեղափոխութիւնը չը կայացաւ, այդ դէպքում պէտք է նոյնպէս վարվել, ինչպէս և մասնաւոր անձանց հետ։

§ 14. Թերթիկներ հիմնարկութիւնների մասին ներկայացնվում են պօլիցիային բացի նրանցից, որոնք տրվում են այն անձանց մասին, որոնք ծառայում են այդ հիմնարկութեան մէջ Թիֆլիսում, կամ երբ վերջինները հիմնարկութեան հետ տեղափոխւում են մի տանից միւս տուն։

§ 15. Երբ հիմնարկութիւնը մի տիրոջից միւսին է անցնում, պէտք է յայտնել տան տիրոջը կամ տան կառավարչին, որտեղ գտնվում է այդ հիմնարկութիւնը, իսկ տան տէրը այդ բանը պէտք է յայտնէ տեղական պօլիցիական բաժնին բացատրելով թէ հիմնարկութիւնը ում ձեռքից ում ձեռքը անցաւ, ներկայացնելով անհրաժեշտ դօկումենտները նոր տիրոջ սեփականութեան իրաւունքի մասին։

§ 16. Եթէ հիմնարկութեան տէրը մեռնի և կայքը անցնի ժառանգներին, որոնց ազգանունները զանազան են, նրանցից իւրաքանչիւրի մասին պէտք է երկու թերթ ներկայացնել և իւրաքանչիւրի մէջ նշանակել թէ կայքի տեսակը և թէ այն, որ այդ կայքը մի քանիսի սեփականութիւն է։

ՆԱՄԱԿ ԲԱԳՈՒԻՑ

Դեկտեմբերի 5-ին

Յանձնեցի պարոն Մնացական Առաքելեանցին մէկ հարիւր րուբլի, որ հասցնէ ձեր խմբագրութեանը, և որ խնդրեմ ուղարկէք հայոց հարց պաշտպանող մէկ օրգանին։ Խնդրեմ տպէք ձեր պատուական լրագրի մէկ անկիւնում բաժանորդագին վճարողների ազգանուններ, որոնք են. Յակովբ Խաչատրեան 8 րուբլի. Ալէքսանդր Դուլեանց 4 ր., Ավանէս Պետրոսեանց 4 ր., Գէորգ Օվանէսեանց 3 ր., Ավանէս Զաքարեանց 2 ր., Նիկօլայ Դօնդարօվ 1 ր. 50 կ., Ավանէս Բաղիրեանց 4 ր., Նիկօլայ Բուրջալեանց 3 ր., հաջի Խալամ Ջէնալով 2 ր., Մաքսիմ Լվօվ 3 ր. Յովսէփ Աղամալեանց 1 ր., Սարգիս Շախնազարեանց 2 ր., Եղէնայ Վէյբէրտ 1 ր., Կոնստանտին Կոնստանտինօվ 1 ր., Ալէքսանդր Տէր Մկրտիչեանց 4 ր., Իվան Օրէխօվ 1 ր., Մէչատի Ղարայ 1., Հայրապետ Պարոնեանց 2 ր., Պետր Մէդվէդէվ 1 ր., Արասկուլի Յուսէնօվ 1 ր., Գասպար Տէր Մարգարեանց 2 ր., Համբարձում Դանիէլեանց 1 ր., Նարին Դօնդարեանց 1 ր., Յովսէփ Սարգիսեան 1 ր., Սաղաթէլ Սէրգէյեանց 1 ր., Մանուչար Ավագեանց 1 ր., Եգօր Օգանէսօվ 1 ր., Մնացական Առաքելեանց 3 ր., Մինաս Ստեփանեանց 2 ր. 60 կ., Աւագ Թովմայեանց 1 ր., Մամիկոն Հայրապետեանց 2 ր., Կոստանդ Ղարագեօզօվ 1 ր. 80 կ., Լեւոն Տէր Յակովբեանց 1 ր., Գրիգոր Շակետմեանց 1 ր., Ներսէս Քոչանեանց 1 ր., Մարգարա Շախնազարեանց 1 ր., Նարամիշ Նարամիշեանց 1 ր., Եգօր Ավէտիչ Գրիգօրօվ 1 ր., Աբէլ Ապրեսեանց 4 ր. 70 կ., Կարապետ Արզումօվ 1 ր., Իվան Վարդգիգուլեանց 2 ր., Աւետիս Հախումեանց 1 ր., Խարայէլ Բէգլարեանց 1 ր., Եղիշէ Նաթաթեանց 1 ր., Աւետիս Մնացականեանց 1 ր., Սարգիս Մելքիտեանց 1 ր., Աբրահամ Մէլք-Աբրահամեանց 3 ր., Իսահակ Միրագեանց 1 ր., Արշակ Նարամիշեանց 1 ր., Սողոմոն Տէր Ստեփանեանց 2 ր., Սամուէլ Օհաննէսեանց 1 ր., Կարապետ Կարաբլեանց 3 ր., Անյայտ ոմն 2 ր. 40 կ.։ Ընդամենն 100 րուբլի։

Յակովբ Խաչատուրեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ստացանք ԲԱԳՈՒԻՑ 60 րուբլ պ. Քիւրքճեանի երեք հատ ժողովածուների համար, հետեւեալ անձինքներից. Յովհաննէս Վարձիգուլեանցից 20 ր., Մամիկոն Հայրապետեանցից 20 ր., և Յակոբ Խաչատրեանից 20 ր.։ Այդ փողերը և ճանապարհի ծախսը 1 ր. 50 կ. երեք ժողովածուի համար, յանձնեցինք արդէն պ. Քիւրքճեանին։

—

ԲԱԳՈՒԻՑ պ. Սամուէլ Տարագրարեանցից ստացանք «Մշակի» բաժանորդագին ոչ թէ 10 րուբլ, այլ 11 րուբլ։ Պարոնը խնդրում է որ պահենք աւելորդ 1 րուբլ և եթէ ուրիշներն էլ կը սկսեն ուղարկել աւելորդ մի մի րուբլ, հէնց որ այդ փողերից կը կազմվի մի լրագրի բաժանորդագին, այսինքն 10 րուբլ, նուիրենք «Մշակի» մի համարը մեր կամքին համեմատ մի դպրոցին կամ ընթերցարանին, կամ ուսանողներին։

—

Վիէննայի «Journal d'Orient» թերթը տպել է իր № 52 մէջ մեր առաջնորդը յօդուածը «Դարձեալ մի ապացոյց» վերնագրով։ Յօդուածը տրպված է «Encore une preuve» վերնագրով և շատ լաւ է թարգմանված։

—

ԲԱԳՈՒԻՑ ստացանք 100 րուբլ որ նուիրողները խնդրում են մեզ յատկացնել մեր կամքին համեմատ այս կամ այն եւրօպական լրագրին որ պաշտպան է հանդիսանում հայոց դատին։ Նուիրողների ցուցակը տպում ենք ներկայ համարում։

—

Ստացանք բաժանորդագներ «Ժուրնալ դ'Օրիանի» համար պ. Յովսէփ Իզմիրեանցից, Ս. Պետերբուրգից 20 րուբլ և պ. Տէր-Վարդանեանցից Կիշնեվից 8 րուբլ։ Առաջվայ 559 րուբլ գումարի հետ կանի 587 րուբլ։

—

Ստացանք 10 րուբլ «Մշակի» բաժանորդագին պ. Մարտիրոս Տէր-Ստեփանեանից, Բագուից։ Պարոնը որ ինքն էլ գրվում է «Մշակի» մի օրինակին, այդ երկրորդ օրինակը խնդրում է մեզ ուղարկել համեմատ մեր հայեցողութեան Թիւրքաց Հայաստանի ազգային մի հիմնարկութեան, որպէս իրանից նուէր։ Մենք կուղարկենք այդ օրինակը Վանի կենտրոնական վարժարանին։

—

Պ. Յովսէփ Իզմիրեանց Ս. Պետերբուրգից, գրվել է ինքն «Մշակին» բացի որանից վճարել է մեզ 10 րուբլ «Մշակի» մի օրինակի համար, որ իր կողմից նուիրում է Ս. Պետերբուրգի համալսարանի հայ ուսանողներին։

—

«Русскій Курьеръ» հաղորդում է թէ գերմանական կառավարութիւնը շուտով կը յանձնի ռուսաց կառավարութեանը մի ֆրանսիացու, Գօլընդէր ազգանունով, որ կալանաւորված է Բեռլինում և որ մասնակից է եղել մարտի 1-ի եղեռնագործութեանը։

—

«Порядокъ» լրագիրը հաղորդում է որ դիտաւորութիւն կայ ոչնչացնել Ս. Պետերբուրգում հասցէների գրասենեակը։

—

«Кавказъ» լրագիրը իր № 283 մէջ տպեց գնդապետ Յակոբ Լազարեվի (հանգուցեալ գեներալի եղբայր) մի շատ հետաքրքիր յօդուած որ մանրամասն նկարագրում է թէ ինչպէս Թիւրքաց հայերը հարստահարվում են քիւրդերից և թիւրք պաշտօնեաներից։ Յօդուածագիրը անհրաժեշտ է համարում Թիւրքաց Հայաստանի համար ինքնավարութիւնը։ Նա պատմական կերպով ցոյց է տալիս որ Հայաստանի ինքնավարութեան միտքը յղացել էր արդէն ռուսաց կառավարութեան մէջ դեռ ևս Պետրոս Մեծի օրով։ Նոյն գաղափարը վերածնվել է Անմոռանալի կայսըր Ալէքսանդր Երկրորդի ժամանակ և Ռուսաստանին է վիճակված, դարձեալ, իրագործել այդ միտքը։

—

Ռուս լրագիրները հաղորդում են որ նոր տա-

բարձրութիւնից իջաւ ամուսնի աստիճանի վրա։ Նա անկեղծութեամբ բռնեց տիկնոջ ձեռքից, և նստացնելով իր մօտ, ասաց.

—Զուբէյիդա, դու այնքան խելացի ես, քո մէջ այնքան հարուստ հոգեկան գանձեր կան, որ չէ կարելի քեզ չը սիրել։ Դու այն կենդանի աղբիւրն ես, որ բղխում է Սահարայի ընդարձակ անապատի օասիսի մէջ, և դէպի որը խորին փափագով վազում է յոգնած, նուաղած ուղեորը իր ծարաւը յագեցնելու համար։ Դու այն բարերար արմաւենին ես, որ յագեցնում է Նամենի աւազուտներում թափառող, սովատանջ ճանապարհորդի քաղցը։ Ես այդ անբախտներից մէկն եմ, Զուբէյիդա։ Ճակատագիրը հալածում է ինձ։ Ես վազեցի քեզ մօտ փոքր ինչ կազդուրվելու, փոքր ինչ փարատելու իմ սրտի ցաւերը։ Ես վազեցի քեզ մօտ ապաստան գտնելու....

Տիկինը բոլորովին ապշած էր մնացել։ Նա իր ականջներին չէր հաւատում, որ այդ խօսքերը արտասանում է այն խիստ, դուռը, վայրենի մարդը, որին կեանքի փափուկ կողմերը ամենևին ծանօթ չէին, որը սովորած էր միայն իշխել, հրամայել և ամեն մի ազնիւ զգացմունք իր ոտքերի տակ ջարդուփշուր անել։ Այժմ այդ ինչ անբնական փոփոխութիւն էր առաջ եկել նրա մէջ։ Տիկինը հասկանալ չէր կարողանում։ Նա միայն աչքերը խոնարհած, չէր համարձակվում նայել իր տիրոջ երեսին, զարմանում էր նրա խոնարհամտութեան վրա, տատանվում էր, և իր լեզուի բոլոր պերճախօսութեամբ, մի բառ անգամ չէր գտնում նրան պատասխանելու։

—Զուբէյիդա, մի զարմացիր, ասաց նա աւելի մեղմ ձայնով, և նրա ձեռքը չը թողնելով իր ափի միջից։—Մի զարմացիր, կրկնեց նա,—ինչպէս ինձ չէ զարմացնում իմ դրութիւնը։ Ես այսօր, այս գիշեր միայն հասկացայ իմ թշուառութիւնը, հասկացայ, թէ ինչ ողորմելի արարած եմ ես։— Այս գիշեր, երբ թշնամին պատել է իմ շուրջը, երբ մահը կանգնած է իմ գլխի վրա, ես ինձ բոլորովին միայնակ և օգնութեան կարօտ եմ զգում, չը նայելով, որ հազարները սուրը ձեռքում սպասում են իմ հրամանին։ Աւա՜ղ, Զուբէյիդա, այդ ինչ դրութիւն է։ Ինչու ես ոչ ոքին հաւատալ, ոչ ոքի վրա յոյս դնել կարող չեմ։ Ինչու ես մենակ եմ մնացել։

—Դու միշտ մենակ ես եղել... պատասխանեց կինը սառն կերպով։—Երբ որ թոյլ կը տաս ինձ խօսել ճշմարիտը և արդարը, ես կասեմ քեզ բոլորը։

—Խօսիր, մի ծածկիր, ես եկել եմ քեզ լսելու. քո ամեն մի խօսքը առողջարար բալասանի նման կը բուժէ իմ սրտի վէրքերը։

—Բայց կարող է և նշտարի նման ծակել...

—Թող ծակէ, թող աւելի ևս վիրաւորէ։ Բժշկի նշտարը առողջացնելու նպատակ ունի։

Տիկինը հրամայեց փարիչանին, որ սուրճ մատուցանէ, ղէյլան տայ, յետոյ հեռանայ։ Աղախինը վեր առեց սուրճի արծաթեայ ամանը կրակի վրայից, ածեց գեղեցիկ ֆինջանների մէջ, մօտեցրեց մէկը իր տիրոջը, միւսը իր տիկնոջը։ Մինչև նրանց խմելը, նա պատրաստեց անուշահոտ թամբաքուից թանգագին ղէյլանը, դրեց խանի առջև, իսկ ինքը հեռացաւ, իր ետևից կողպելով դուռը։ Դուրս գալով մեծին նախասենեակը, նա կծկուեցաւ դռան ետևում, սկսեց ականջ դնել։

—Ես ասացի, թէ դու միշտ մենակ ես եղել, շարունակեց տիկինը ընդհատված խօսակցութիւնը։— Որովհետև բռնակալը իր երկրպագուների, իր պաշտօնեաների, իր շողոքորթների անհուն բազմութեան մէջ դարձեալ միշտ մնում է մենակ։ Նա ընկեր, բարեկամ, սրտակից, մտերիմ, — ոչ ոք չունի։ Նա չէ զգում իր թշուառ միայնակութիւնը, որովհետև իշխանութեան փառքը սև մառախուղի նման ծածկում է նրա աչքերից այն, ինչ որ ճշմարիտ է, ինչ որ ուղիղ է, ինչ որ աւելի օգտաւէտ է։ Նա ապրում է յարատև խաբէութեան մէջ և չէ նկատում, որ ամեն ինչ իր չորս կողմում կեղծ է, պատիր է, փթած է։ Նա չէ զգում իր ոչնչութիւնը, որովհետև երբ հրամայում է,— ամեն ինչ կատարված է, և այդ պահում է նրան մշտական մոլորութեան մէջ։ Կենդանի միտքը, առողջ դատողութիւնը անծանօթ է մնում նրան, նրա համար որ, ամեն մի իրաւացի ընդդիմադրութիւն, ամեն մի խելացի հակաճառութիւն խորտակվում է նրա կոպիտ կամքի առջև։ Նա միշտ այն կարծիքի մէջ է մնում, թէ ինչ որ ցանկանում է ինքը, թէ ինչ որ հաճոյ է իրան,—այն է լաւը, արժանը, վայելուչը։ Եւ եթէ բախտի յաջողութիւնները այսպիսիներին փոքր ինչ շողոքորթում են, այն ժամանակ նրանք աւելի վայրենի են դառնում։ Նրանք կարծում են, թէ ամեն ինչ ստեղծված է միմիայն իրանց վայելչութեան համար, և ինչ որ իրանց հաճելի չէ, և ինչ որ չէ ծառայում իրանց, կարող են ոչնչացնել։ Նրանք իրանց միշտ անկարօտ են զգում, որովհետև միշտ սովորած են տեսնել իրանց շուրջը մի կեղծ պատրաստականութիւն։ Բայց խոնարհութեան մէջ անկեղծութիւն չը կայ, թէև ամեն ինչ խոնարհվում է նրանց առջև, որովհետև վերևից ճնշում կայ։—Բայց երբ բարձրանում է մի փոթորիկ, երբ հասնում է վտանգը, երբ զարկում է սոսկալի տագնապի րոպէն, այն ժամանակ շողոքորթների, երկրպագուների, կեղծ բարեկամների անհուն բազմութիւնը ու ուրուականների նման չքանում են, անհետանում են և մէկն էլ չէ մընում, որ բռնէ իր պաշտած մարդու ձեռքից։ Այդ բաւական չէ.— Նրանք դառնում են ամենասարսափելի թշնամիներ...

—Բոլորը ճշմարիտ է... ասաց խանը, հոգոց հանելով։—Ես երբէք բարեկամ չեմ ունեցել, ես միշտ մենակ եմ եղել, թէև շրջապատված անթիւ կեղծաւորներով։ Բայց ինձ թող մխիթարէ իմ տունը, իմ ընտանիքը, որ ինձ համար օտար չէ, որ ամենից մօտ է ինձ։

—Դու տուն ունես, բայց ընտանիք չունես, պատասխանեց տիկինը խստութեամբ։—Ընտանիքից ևս ի զուր է քեզ մխիթարութիւն սպասել։

—Ինչ՞ւ, ընտանիք չունեմ, բացականչեց նա զժվածի նման։—Ո՞վ ունի այնքան կնիկներ, որքան ես. ո՞վ ունի այնքան զաւակներ, որքան ես։ Մի գիշերվայ մէջ եօթը որդիներ ծնվեցան ինձ համար։

—Ոչխարների հօտի մէջ մի գիշերում երբեմն ծնվում է հարիւրը, բայց հօտը ընտանիք չէ կազմում։— Լսիր, խան, առաջ տարաւ նա իր խօսքը.—ես սկզբից քեզանից խոստմունք առեցի, որ չը պիտի բարկանաս ինձ վրա, երբ իմ բերանից կը լսես քեզ անսովոր, կծու խօսքեր։

—Ես չեմ բարկանայ։

—Ուրեմն կը շարունակեմ։ Ես ասացի, որ դու ընտանիք ես չունես, որ դու զուրկ ես և ընտանեկան մխիթարութիւնից,—այդ խօսքը քեզ զարմացնում է, քեզ օտարոտի է թւում։ Դու մտածում ես. ինչպէս կարող է մի մարդ զուրկ լինել ընտանիքից, որը հարիւրաւոր կնիկներ ունի, որը բազմաթիւ զաւակների հայր է։ Այդ բաւական չէ։ Ընտանիքի հիմքը սէրն է։ Կա՞յ արդեօք սէր քո ընտանիքի մէջ։— Անկարելի է որ լինի։ Եթէ քո կնիկները սէր են ցոյց տալիս, այդ նրա համար է, որ կամ վախենում են քեզանից, կամ շողոքորթում են աւելի ընծաներ ստանալու համար։ Միթէ դա մի և նոյն կեղծ յարաբերութիւնը չէ, որ դու ունես քո ծառաների, պաշտօնակալների ու հպատակների հետ, որոնք նոյնպէս խոնարհվում էին քեզ, շահերի կամ երկիւղի պատճառով։ Ոչինչ զանազանութիւն չը կայ։ Եթէ դու քննելու լինես քո կնիկների ամեն մէկի սիրտը, փոխանակ սիրոյ, կը գտնես նրանց մէջ խորին, դառն ատելութիւն դէպի քեզ։—Ինչու։— Որովհետև նրանցից և ոչ մէկը իր յօժարութեամբ չէ կապվել քեզ հետ. կամ գերի է բերվել, կամ իբրև ընծայ է ստացվել, կամ փողով է գնվել։ Եւ դու պահանջում ես դրանցից ճշմարիտ սէր, կարեկցութիւն, ցաւակցութիւն, հաւատարմութիւն և այն բոլոր գեղեցիկ յատկութիւնները, որ կարող է ունենալ լաւ կինը։ Դու իրաւունք չունես պահանջելու, քանի որ դու ինքդ չես սիրում նրանց։

—Ի՞նչ, չեմ սիրում, գոչեց դժգոհ ամուսինը վրդովվելով։— Ինչ որ ուզում ես, ասա, Զուբէյիդա, այդ յանդիմանութիւնը գոնէ մի ասիր ինձ։ Ես սիրող սիրտ ունեմ։

—Քեզ այդպէս թւում է միայն, որովհետև դու չես հասկացել սիրոյ ճշմարիտ նշանակութիւնը, ասաց տիկինը, պահպանելով իր սառնասրտութիւնը։—Դու չես սիրում, դու միայն վայելում ես. իսկ այդ երկու բառերի մէջ ահագին տարբերութիւն կայ։ Դու վայելում ես քո կնիկների